

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. Ide küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A cigánykérdéshez.

Irta: LITS Gyula főispán.

Széli Kálmán belügyminisztersége idejében, gondolom 1902-ben, már mint főispán résztvettem azon értekezleten, amely a belügyminiszteriumban a cigányügyben tartatott. Ez az értekezlet elfogadta az én álláspontomat, hogy a cigányügy csak kényszer telepítés útján oldható meg, kifejtettem ennek módjait is. Az értekezlet elvileg meg is állapodott, de azóta semmi sem történt a dologban.

Most a dánosi eset folytán a cigánykérdés egész borzalmasságában merül fel. Mindenki hangoztatja, kívánja, hogy a cigányok gázságainak, vérengzéseinek radikálisan vége vessék, mert ezt az állapotot tovább tűrni szégyen és gyalázat a külföld előtt, — itthon pedig félelmetes.

Elmondom tehát eszmémet, szóljanak hozzá mások is, vagy álljon elő az, aki ennél jobbat tud.

A cigányok az egyik feltevés szerint eleinkkel körülbelül egy időben, más versio szerint körülbelül 5—600 év előtt kerekedtek fel őshazájukból, állítólag Indiából, de sokkal valószínűbb, hogy Egyiptomból, és ellepték a Balkán országokat, Oroszország keleti és déli tartományait, Galiciát, Lengyelországot és különösen Magyarországot. Századokon át nomád életet folytattak. Az első telepítési kísérleteket Mária Terézia és József császár próbálták meg.

Ma Magyarországon három fajta cigány van. A most említett kísérlet következtében megtelepedett cigány, a kolompár-cigány és az oláh-cigány. Vegyük sorra őket:

A József császár idejében megtelepedett cigányság meglehetősen assimilálódott. A falu végén putrikban, házakban lakik, lassanként állandó foglalkozáshoz szokott és nem kóborol. A csirkét és malacot most is elemeli, ha lehet, de nagyobb gázságokra nem vetemedik. Rendes neveik vannak, leginkább vályogvetéssel, padlás és padló tapasztással, egyéb sármunkákkal foglalkoznak, sintérséget és pócegdör tisztítást is elvállalnak, napszámba járnak, szóval élelmüket megkeresik, ha másképp nem lehet, ürgeöntéssel. Főfoglalkozásuk azonban a muzsika. Zeneérezék náluk talentum. S bizony mondjuk meg, hogy a híres Bihari, a Patikáros Ferkó, a Sárköziek, Bunkók és Radicsok ezekből kerültek ki. Nincs mit ezért szégyenkezniök, az ő művészetükkel itthon és kül-

földön szerzett dicsőségük származásukat régen elfeledtette.

A cigányok másik válfaja a kolompár, vagy teknővájó-cigány. Ezek eredetileg nem is cigányok, hanem slavonita faj, mely itt az országban s különösen a dunántúli vármegyékben él. Megvesznek nagyobb mennyiségű tapolyfát, vagy ilyen erdőrészeket, ott hetekre és hónapokra megtelepesznek, a fákat feldolgozzák teknyőnek, kanalagnak és egyéb házi szerszámoknak; ha munkájuk elfogyott, mennek tovább, ahol új szerszámfát találnak. Jóindulatu, szelid munkásnép, bár ezek is sátoroznak, de sem a személy-, sem a vagyonzbiztonságra nem veszélyesek.

A harmadik veszedelmes fajta az ugynevezett oláh-cigány. Kegyetlen és vérengző, teljesen a törvényen kívül él, nem keresztel, nem házasodik, temetőbe nem temetkezik. Lopásból, rablásból, gyilkolásból, vásárosok kifosztásából él. Ez az a veszedelmes faj, amelyet lehetetlenné kell tenni. Három fő család van köztük: Rafael, Kolompár és a Lakatos nemzetség. Ezek az ősi familiák, a többiek mellékágak és később felvett nevek. A Rafael-nemzetség köztük az aristokrata, leginkább ezekből kerülnek ki a vajdák, ez és a Kolompárok főképp a Dunántul garázdálkodnak, a Lakatosok a legvérengzőbbek, a legkegyetlenebbek a Duna—Tisza közén és az alföldi vármegyékben „dolgoznak“.

Csak annak van fogalma az oláh cigányok életmódjáról, aki az iránt közelebbről érdeklődött. A vajda például élet-halál ura, jutalmaz és büntet. Két dolog van, ami halálbüntetést von magután a cigánynál: az árulás és a nőnek nem cigánnyal való érintkezése. Azért jóformán lehetetlen azt a fajta cigányt vallomásra bírni, vagy a legnagyobb ritkaság, hogy cigányasszony nem cigánnyal összeadja magát. A vajda eljárása statáriális, a bűnöst egyszerűen leütik, vagy megölik, a legközelebbi vizmosásba, vagy domboldalba elássák, — sohasem tud meg arról senki semmit. A legnagyobb sodomitaságban élnek, szülő, gyermek, testvér e tekintetben nem képez kivételt — és csodálatos: görvélykóros cigányt senki sem ismer, edzettebb faj nem létezik, mint a cigány.

A dánosihoz hasonló száz és száz kegyetlen bűntény jellemzi őket. Kedvenc foglalkozásuk a lólopás és ezt főbirókorombeli tapasztalataim szerint különös raffineriával végzik: megvesznek a vásáron két három dögrováson levő lovat nyolc-

tíz forintért, azt leütik, a húsát elássák, a bőrt eladják. Ekként üres passusokhoz jutnak. Most ezekre a passusokra éjjel lovat lopnak. Sokszor megtörtént, hogy a lopott lovak közül egyet-kettőt a falutól nem messze fához kötve megtaláltak. Ennek az volt a magyarázata, hogy a sötétben lopott ló nem felelt meg az üres passusnak, azt tehát visszahagyták, de amelyik megfelelt a passusban jelzett sárga, szürke, vagy pejnek, — mert ezt le tudja a cigány olvasni — azt elvitték s ha például az éjjel Fejérmegyében lovakat loptak, azt a Dunán átusztatva, harmadnap már a szabadkai vásáron lehetett megtalálni.

József főherceg ő fensége Alcsuthon a 80-as években megpróbálkozott a telepítéssel. Összesereglett oda a szomszéd vármegyék cigánysága, kaptak kocsit, lovat, hogy vásározhassanak, dolmányt, szűrt a férfiak, tulipános kendőket az asszony nép. Egyik pusztára lettek telepítve, ellátta őket a jó főherceg tyukkal, kaláccsal, minden jóval, csak hogy megmaradjanak. Mikor azt kívánta tőlük, hogy a házakba hurcolkodjanak be, akkor úgy tettek, hogy a kocsikat is bevitték a szobába és abban tanyáztak. Mikor azután arról volt szó, hogy mostmár lassankint dolgozzanak is valamit, kapáljanak, kaszáljanak, akkor egyszerűen megszöktek. Így végződött a jó főherceg telepítési kísérlete.

Ezek után elmondom eszmémet a cigánykérdés megoldására nézve. Ennek egyindüli módja a kényszertelepítés s itt nem szabad nagyon az emberi jogokra, az egyéni szabadságra hivatkozni, mert kivételes állapot kivételes intézkedéseket tesz szükségessé. Ezt a vérengző fajt, ezt a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztető csavargó népet, helyhez kell kötni, kóborlásait és gáztetteit lehetetlenné kell tenni. Miképen?

Kormány- vagy cigánybiztost kell kinevezni a megfelelő asszisztenciával és a szükséges költséggel. Az eljárás következő volna: Például mondjuk Pest vármegyében található összes oláh cigányság a csendőrség által, egy bizonyos napon letartóztatandó és helyhez kötendő. Kocsijaikat és lovaikat el kell árverezni, hogy meg ne szökhessenek. A cigányokat családonként össze kell írni és családonként szétválasztani, sátoraljankint nem, mert így több család együtt maradhatna. Már most egy családot el kell toloncolni, mondjuk Hont vármegyébe, a sátoraljnak másik családját Zala vármegyébe, a harmadikat Temesbe s így tovább, úgy, hogy az összes Pestmegyében letartóztatott, mondjuk 800 vagy 1000 cigány szétdobalik családonként a minél távolabb fekvő vármegyékbe, hogy egymással ne is érintkezhesenek. Az előzőleg és a kormánybiztos által kelőleg informált és költséggel is ellátott vármegyei alispán, a vármegyéjébe toloncolt 6—8 pestmegyei cigány-családot egyes községekbe telepíti le, egymástól lehetőleg távolos községekbe egy-egy családot.

Hasonlóképpen kell eljárni egy meghatározott napon, például a Fejérmegyében talált cigány-csapatokkal, ezeket is családonként a távol eső vármegyékbe kell a fenti módon elhelyezni. Így kell folytatni minden vármegyében.

Tudomásom szerint 9—10,000 oláh-cigány baringol Magyarországon, ezeket mind ilyenformán kell szétválasztani egymástól és családonként idegen vármegyében, egy-egy községben elhelyezni.

Az elhelyezés nem eshetik a községek terhére, erről az államnak kell gondoskodni. A községnek költséget kell adni arra, hogy az oda telepített cigánycsalád számára lakást fogadjon és eltartásukról egyideig gondoskodhassék. A megyei hatóságok a közelebbi intézkedésekre a kormánybiztos útján megfelelőleg utasíthatók.

Hogy az ekként szétszórt és telepített cigány meg ne szökhessék, illetve, ha elszökik, megtalálható legyen, annak csak egy módja van, nem nagyon humánus ugyan, de ismétlem, hogy kivételes állapot kivételes intézkedést kíván. Minden megyében az ott telepített cigánynak számot kell, mondjuk, hogy a Hontmegyébe telepített családoknak a 6-os számot adjuk. Ez a 6-os számú cigány bárhova is szökhék el az országba, minden csendőr, minden községi jegyző, minden szolgabíró tudni fogja, hogy a 6-os számmal bíró cigány Hontmegyéből szökött el s így könnyű lesz azt illetőségi helyére visszatoloncolni.

A szétválasztás az egész országban ekként pár hónap alatt megtörténvén, a második fontos kérdés a letelepítettek felügyelete és foglalkoztatása. A felügyeletet egyszerűen a községi előjáróság, a csendőrség és közigazgatási hatóságok intézhetik. Nagyobb fontosságú, hogy mi történjék már most a családokkal.

A csecsemők, apró gyermekek a családfőnél hagyandók és gondozandók, a nagyobb gyermekek a kormánybiztosság útján, menhelyeken, javítóintézetekben, földmives- és ipariskolákban helyezendők el és oktatóndók, ennek közelebbi módozatai egy későbbi elhatározás tárgyát képezhetik. A serdülő leányok dohány-, szövő- és egyéb e fajta gyárakban foglalkoztatandók, esetleg belső cselédekül is alkalmazhatók. A felnőtt legénység már most a telepítés után katonasorba állítandó. Anyakönyvezve nincsenek sehol, koruk tehát meg nem állapítható. Itt nem szükséges sok skrupulussal eljárni, aki közülök csapatszolgálatra gyöngye, vagy alkalmatlan volna, azokat az egészségügyi- és vonat-csapatoknál, tölténygyárakba és egyéb kaszárnya-szolgálatokra lehet fogni, a katonaságnál töltött három év, a cigányifjúságra nagy átalakító képességgel bírna.

A családos férfiakat, öregebb embereket számos foglalkozásra lehetne szétosztani. Kerülhetne belőlük a községbe éjjeli őr, postás, kukorica-, vagy krumpli-pásztor, határőr, sőt kiválólag alkalmazhatók hajlamuknál fogva kovácsműhelyekben. De egyes családok elhelyezhetők volnának a községből első sorban az állambirtokokra, ahol kocsis, lovász, csikós, gulyás-szolgálatokat végezhetnének, ugyanígy volnának alkalmazhatók nagyobb gazdaságokban, uradalmakban is.

Az asszony népet a községben, ahova telepítve lettek, háziiparra, fonásra, vászonkészítésre, csipkeverésre és egyéb ilyfajta foglalkozásokra lehet kényszeríteni.

Ily módon, de mindig s különösen az első időkben kényszerrendszabályok alkalmazásával meg lehet a cigánykérdést oldani. Számításom szerint ennek a telepítésnek és az átalakításnak csak az első néhány éve okoznának nehézséget, ha a szétszórás és a telepítés nehéz munkája megtörtént, a foglalkoztatás már könnyebben menne.

Ezen módon azt hiszem tíz év alatt teljesen végeznénk a cigánykérdéssel, azt nem hiszem, hogy a mai felnőtt cigány-generációból már valami hasznos polgárai válnának a hazának, ezek lassan majd elpusztulnak, de az ifjabb és a következő generáció már szégyenleni fogja azokat a vérlázító gaszágokat, amiket elődeik Dánoson és másut elkövettek.

Nagy és mélyreható kérdés ez a cigánykérdés, nem szabad fukarkodni sem a sürgős teendőkkel, sem az arra szükséges költségekkel, joggal megvárhatja ezt az országnak egész vidéki közönsége, mely az oláhcigányok kegyetlen támadásai miatt éjjel-nappal rettegésben él.

Igy képzelem én a cigánykérdés gyökeres megoldását, — aki jobbat tud, álljon elő vele.

Közegészségügy.

A közegészségi és köztisztasági ügyek házi kezelése.

Aczél Géza főmérnök a városi tanács megbízására a következő jelentést terjesztette be, melyet itt egész terjedelmében nemcsak azért közlünk, mivel sok üdvös ujitást tartalmaz, hanem azért is, mert mindnyájunknak törekednünk kell arra, hogy közegészségi és köztisztasági ügyeink a lehető leggondosabb elbánásban részesüljenek.

A jelentés így hangzik:

3602—3413.
1907. m. h.

Tekintetes Tanács!

A közegészségügyi és köztisztasági kiadások napról-napra nagyobb teherrel nehezdednek a városi házipénztárra s oly tételt képeznek számadásainkban, mely közállapotaink javulása érdekében a műveltség terjedésével, közműveink s az egész város fejlődésével fokozott mértékben növekszik.

Ezen kiadások elől kitérni nem szabad, de nem is lehet, mert megköveteli a közérdek.

Nagyon sok a hiány közegészségügyi s köztisztasági állapotunkban, mely kiáltva hirdeti elmaradottságunkat e téren.

Ezen elmaradottság oka azonban nem a tekintetes Tanács működésében, vagy a közegészségi és köztisztasági ügyeket kezelő városi tisztviselőkben s legtöbbször nem az alkalmazottak és vállalkozókban keresendő, hanem egyedül és kizárólag a pénzhiányban.

Viszonyaink pedig olyanok, hogy a város pénzügyi helyzetének oly javulását, mely mellett a nem jövedelmező köztisztasági kiadások a kornak megfelelő emelése bekövetkezhetnék, csak nagyon hosszú idő múlva remélhetjük.

Közegészségügyi és köztisztasági viszonyainknak a közeljövőben javítására egyik hathatós eszköz a rendelkezésre álló költségelőirányzati tételek; szóval a rendelkezésre álló pénz jobb kihasználása lehetne.

A 15.331—1907. sz. t. végzéssel nyertem azon megbízást a tekintetes Tanácstól, hogy az utcai szemétfuvarozásra vonatkozó vállalati feltételeket vizsgáljam át s a szükséghez képest tegyem meg előterjesztésemet a módosításra.

13.146—1907. t. sz. alatt pedig a pöcegödörök tisztítására vonatkozó szerződés adatainak beszolgáltatásával bizattam meg.

Mindkét vállalati szerződés lejár 1908. év végével.

Kezelésem alatt van ezeken kívül az utcalocsolás, melynél szükséges fuvarozás évenként biztosított.

Ezen vállalati ügyek tanulmányozása alkalmával azon terv érlelődött meg bennem, hogy az utcai szemét és hó elszállítását, a pöcegödörök tisztítását és a pöceanyag elszállítását, az utcalocsolást és ezeken kívül még a műjégszállítást házi kezelésbe véve, tekintélyes megtakarítás volna elérhető, melyet közegészségügyi s köztisztasági állapotunk javítására fordíthatnánk.

Kiadásaink ugyanis ez idő szerint következők:

Szemét- és hófuvarozás évi vállalati összege (XX ^{a/2})	20,800 K
Pöcegödör tisztítási vállalatnál (XX ^{b/2})	500 „
Uticalocsolás XX ^{a/3})	4000 „
együtt:	25,300 K.

Ezekon kívül számításba veendő, hogy az 1906/7. évi télen a hókihordásért a vállalat keretébe nem tartozó területekről a kövezetvám-jövedelem terhére mintegy 3000 korona fizettetett ki s az utcalocsolás is évről-évre több kiadást kíván: például az 1907. évben már 4500 koronán felül emelkedett.

Ezeket figyelembe véve, köztisztasági kiadásainkat 32,000 koronára nyugodtan tehetjük.

Ha a fentjelzett — most vállalati uton biztosított — teljesítményeket házi kezelésbe vesszük s azt okszerűen kezeljük, megtakarítást érhetünk el s azt a hasznot, amit most vállalkozók nyernek, a köztisztasági állapotok javítására fordíthatjuk.

Meg kell jegyeznem e helyen, hogy javaslatom megtételére nem az indít, mintha sajnálnám vállalkozók nyereségét, sőt azt természetesnek tartom; hanem kizárólag a köztisztasági állapotok lehető javítása.

A házi kezelés szükségletének megállapítására részleteznem kell, hogy mily munkaerő szükséges a dolgok ellátására:

1. Az utcai szemét és normális hó elszállítására s a városi épületek házi szemetének elszállítására szükséges állandóan 6 kétlovas fogat szekérrel és tartalékban 2 kétlovas fogat.

Alkalmazandó 8 kocsis.

2. Pöceanyag kiszállításához kell hét hónapon át 6 kétlovas fogat hordóval és tartalékba 1 kétlovas fogat.

Alkalmazandó 12 ember, kocsis és gödörtisztító

3. Az utca locsolásához kell öt hónapon át 4 kétlovas fogat (a locsoló kocsik megvannak).

Alkalmazandó 4 kocsis.

4. A jégszállításához kell hét hónapon át 3 kétlovas fuvar szállító kocsival.

Alkalmazandó 6 ember, kocsis, kisedő és elárusító.

Ezen fuvar- és munkaerővel a mai szükséglet biztosan és jól ellátható.

Ha egyesítjük ezen munkák ellátására szolgáló munkaerőket, a következő eredményt kapjuk.

Kell egész éven át folyton 15 kétlovas fogat; ebből

1. Utcai szemét- és hószállításához egész éven át	6 fogat.
2. Pöcegödörtisztításhoz nov. 1-től április 30-ig és az utcalocsoláshoz ápr. 30-tól november 1-ig	6 "
melyből ápril 30-tól nov. 1-ig kettő tartalék az utcai szemétfuvarhoz és jégszállításához.	
3. A jégszállításához ápril 30-tól nov. 1-ig mely télen tartalékot képez a pöcegödörtisztításhoz és a normális hófuvarozáshoz.	3 "

Együtt 15 fogat.

Természetes, hogy rendkívüli havazásoknál a munkaerőmegosztás időlegesen változnék, mert nagy havazások idején a pöcegödörtisztítás szünetelhet rövid időre, de ideiglenes fuvarok alkalmazása is bekövetkezhetik.

A mai vállalkozók ily munkaerőt állandóan nem alkalmaznak.

A befektetési tőke számításom szerint következőleg alakulna:

30 ló à 200 kor.	6000 K
15 pár. lószerszám à 120 kor.	1800 "
8 darab szemétkocsi à 260 kor.	2080 "
6 drb pöceanyagszállító kocsi à 600 kor.	3600 "
3 darab jégszállító kocsi à 500 kor.	1500 "
Vegyesekre	520 "

Együtt: 15,500 K.

Ezek elhelyezésére szolgálna részben a mai, ugynevezett sintértelep és a Gilányi-laktanya istállóépülete, mely mellé a déli oldalon külön udvar kerítettnek s kocsislakás építtetnék.

A 30 ló közül 12 darab a sintértelepen meglévő istállóban helyeztetnék el 4 kocsissal s 6 pöcegödörtisztítóval.

18 lóra kellene a Gilányi-laktanya istállójának egyrészét rendbehozni, ez kerülne	2000 K
9 kocsis részére kellene egy-egy, kilenc szoba konyhából álló lakás	15,000 "
Udvar, kerítés, kut stb.	3000 "
Építkezés: 20,000 K.	
Beruházás fogatokra	15,000 K
" építkezésre	20,000 "
Előre nem láthatókra	1500 "

Befektetés összesen: 37,000 K.

Ezen befektetési tőke törlesztésére felveszek

16,000 korona után évenként 10%-ot	1600 K
és 21,000 korona után, mint amely ingatlan beruházás, 5%-ot	1050 "

A beruházás törlesztésére kell: 2650 K.

Az üzemköltség számításom szerint következőleg alakulna:

1. 30 drb ló egy évi élelmezése à 438 =	13,140 K
2. 12 kocsis 12 havi bére	à 60 = 8640 "
3. 4 " 7 " "	à 50 = 1400 "
4. 6 pöcegödörtisztító bére 7 óra à 50 =	2100 "
5. 3 jeges ember fizetése 7 óra à 70 =	1470 "
6. 2 istálló-szolgálemester fizetése az u. n. sintértelepen és a Gilányinál	1840 "
7. Intéző fizetése 3000 kor.	
" lakpénze 600 "	3600 "
8. Világító szerekre, épületfentartásra, számkok, járművek javítására s előre nem láthatókra	5160 "
9. Befektetési tőke amortizációjára	2650 "

Kiadás összesen: 40,000 K.

A fedezet ezen kiadásokra volna a következő:

1. Utcai szemét- és hófuvarozásra a költségvetés XX. $\frac{1}{2}$ tétele alatt	20,800 K
2. Hóhordásért a kövezetvám jövedelemből	3000 "
3. Utcalocsolás a költségvetés XXV. $\frac{1}{5}$ tétele alatt	4500 "
4. Pöcegödörtisztításból	10,850 "
5. Jégszállításból	9100 "

Fedezet együtt: 48,250 K.

Ezen bevételekből igazolnom kell a 4. és 5. alattit.

Mindkét adatot a mai vállalatok könyveiből szerezttem be s az ujonnan szerzett adatok alapján állítottam össze.

1. A pöcegödörtisztító vállalat egész éven át kifuaroz 4179 hordót, melyből ingyenes mintegy 550 hordó. — Felvettem 3500 hordót, melyért a mai szerződéses egységár szerint jár 3 korona 10 fillér, ez 10,850 korona.

2. A jégszállítási vállalat árusítja a jeget 26, 22 és 18 fillérért. — Az 1907. évi október hó végéig átvett 6530·7 mm. jeget, melyért fizet a városnak 6530 kor. 70 fillért. — Befolyt a jég árából 15,700 korona.

Ebből a városnak fizet 6530 koronát, maradvány 9230 korona.

Tekintettel arra, hogy gondosabb üzleti kezeléssel több jeget is lehetne eladni s hogy még novemberben is adtak el jeget, de tekintettel arra, hogy a jégeladás jövedelmi adója 300 korona s éjjeli jég szedésére is kell pótdíjakat fizetni, a jégjövödelmet 9100 koronára vettem fel.

Ha tehát a	48,250 K
fedezettel szembeállítjuk a	40,000 K
kiadást,	8250 K

megtakarítás mutatkozik.

Igyekeztem e számításat reálisan összeállítani s meg vagyok győződve róla, hogy még több eredmény is lesz elérhető okszerű munkabeosztással.

A tervezet személyzeti részére megjegyzem, hogy számításba két istálló-mesteri s az egész fuvarozási telep felügyeletére egy intéző-állást vettem. Két istálló-mester a fogatok két helyen leendő elhelyezése, de a teljesítendő munkálatok különböző természete és időpontjai miatt is szükséges, sőt szükséges lesz akkor is, ha majd a telep egy helyen fog összevonatni.

Az intéző egyéniségétől fog függeni jelentékeny részben a házi kezelés sikere. — Ez okból vettem fel oly fizetést, amelyre értelmes, szorgalmas, megbízható, alkalmas ember jelentkezhetik. — Az intézőnek nyugdíj-jogosultságot is kérek kilátásba helyezni három próba-év után.

Ezekben ismertetem tervezetemet s azon javaslattal terjesztem a tekintetes Tanács elé, hogy azt beható tanulmányozás tárgyává tenni és elfogadni méltóztassék.

Ha tervezetemet elfogadják, azon tiszteletteljes kérelmem volna a Tekintetes Tanácshoz, hogy a házi kezelés három első évére, — tehát míg az új üzem a gyakorlati tapasztalatokkal kiegészítve rendes menetét eléri — a főfelügyeleti s vezetői jogokat reám ruházni méltóztassék. Kötelességemnek tartom ezen megbízatást a lehető legjobban teljesíteni.

Azon esetre, ha a fenti üzemeknek házi kezelésbe vétele el nem határozható; minthogy a szemét- és hófuvarozási szerződés, a pócegödörtisztítási szerződés és a műjégeladási szerződés az 1908. év végéig lejár: nyert megbízatásom értelmében a szemét és hófuvarozási vállalati feltételeket a változott viszonyoknak megfelelően egészen átdolgoztam s azt a versenytárgyalási hirdetményrel és ajánlati mintával együtt A) alatt tisztelettel beterveztem s javasolom, hogy mivel a közszállítási szabályzat értelmében a kiírási művelethez tartozik a szerződéstervezet is, az A) alatti iratokat méltóztassék kiadni a t. főügyész urnak véleményezés és a szerződési tervezet összeállítására végett. — Míg a házi kezelésre vonatkozó javaslatom sorsa eldől, addig a szerződéstervezet s a vállalati feltételekre adandó vélemény elkészülhet és ha az eddigi rendszer fentartása határozható el, ki lehet írni a pályázatot azonnal.

A pócegödörtisztítási vállalati feltételekhez beki-
vánt adatokat, nyert külön megbízatásom alapján,
egyidejűleg külön terjesztem be.

Debreczen, 1908. évi január hó 4.

Tisztelettel
Aczél,
városi főmérnök.

Közigazdaság.

A Hortobágyi legeltetés nem haszonélvezeti, hanem csak használati jog.

Érdekes ügyben küldött leiratot a földművelésügyi m. kir. Miniszter a közigazgatási bizottsághoz.

Az ügy melyre vonatkozólag a miniszter új eljárást rendel indíttatni a következő:

Klein Zsigmond és Meisels Samu tiszadadai, valamint Csóka József, özv. Meisels Arnoldné, Lichtschein Sámuel és Ledig Lajosné debreczeni lakosok ellen jogosulatlan legeltetés, illetve a legeltetési joguk meg nem engedett átruházása miatt a debreczeni rendőrkapitányság Klein Zsigmondot és Meisels Samut 200 kor. pénzbüntetésre, Ledig Lajosné 240 kor. pénzbüntetésre, Lichtschein Sámuel 240. kor. pénzbüntetésre, özv. Meisels Arnoldné 166. kor. pénzbüntetésre, Csóka Józsefet 2560 kor. pénzbüntetésre ítélte.

Az ítéletet az érdekelték felebeztén, az ügy a közigazgatási bizottság elé került, mely a következő ítéletet hozta: A rendőrkapitányság bűnügyi osztályának 1903. év december

hó 9-én hozott ítélete azon módosítással, hogy Klein Zsigmond és Meisels Samu az 1894. évi XII. t.-c. 94. §. f. pontja alapján rájuk kimért 200 korona pénzbüntetés alul felmentetnek és ők is a 60|1921—1888. bkgy. legeltetési szabályrendelet 1. pontja rendelkezése alapján 800 drb. juh után 3200 kor. pénzbüntetéssel sújtatnak. Egyebekben indokainál fogva helybenhagyatik.

Az ügy fellebezés folytán a minisztériumhoz került, honnan 1904 május 12-én a következő leirat érkezett.

Közigazgatási bizottságnak másodfoku ítéletét, melylyel a város rendőrkapitányának elsőfoku ítéletét azon módosítással, hogy Klein Zsigmondot és Meisels Samut az 1894. XII. t.-c. 94. §-ának 1. pontja alapján rájuk mért 200 korona pénzbüntetés alól felmentette és őket is a 60|1921—1888. sz. városi szabályrendelet f.) pontjának rendelkezése alapján 3200 kor. pénzbüntetéssel sújtotta, egyebekben pedig indokainál fogva helybenhagyta, marasztaltak közbevetett felebezése folytán felülvizsgáltam s ennek eredményéhez képest azt egészében akképen változtatam meg, hogy Klein Zsigmondot és Meisels Samut, továbbá Csóka Józsefet, özv. Meisels Arnoldné, Lichtschein Sámuel és özv. Ledig Lajosné a terhükre rótt kihágás és vádjai és következményei alól felmentem és a Klein és Meisels által letett biztosítékokat kiadatni rendelem.

Mert Klein Zsigmond és Meisels Samu juhait a legelőt kezelő hatósági közeg a szabályszerű módon a legelőre felvette, illetve nevezett vádlottak ezen állítása kétségbe nem vonatott. Terhükre a jogosulatlanság megállapítható nem volt.

A többi vádlottak terhére rótt cselekmény, vagyis a legeltetési jog átruházása kihágást nem képez, s tekintve, hogy a 60|1921.—1888. sz. városi szabályrendelet azon intézkedése, melylyel a legeltetési jognak másra való átruházását egyáltalán eltiltja és büntetendő cselekménynek minősíti, az 1894. XII. t.-c. 1. §-ával a legeltetésre vonatkozó szabályaival és büntető határozományaival összhangban nincsen, s az idézett törvény 117. §-a értelmében ezért hatálylallyal nem bírhat: a vádlottak cselekményeikért ezen t.-c. 94. §-ának 1. pontja alapján nem vonható felelősségre.

Ezuttal is figyelmeztetni kívánom a bizottságot, hogy a szóban levő szabályrendelet intézkedéseinek az 1894. évi XII. t.-c.-nek megfelelő módosítása iránt intézkedjék.

A harmadfoku döntés ellen városunk polgármestere felterjesztést intézett a miniszterhez a város nagy érdekeinek nézőpontjából, melyben a többek közt a következőket mondja:

Ami nevezetesen a mi legeltetési szabályrendeletünk érvényességét illeti, ez az 1894. XII. t.-c. ellenkező rendelkezései mellett is nemcsak azért tartotta meg joghatályát, különösképpen a hortobágyi legeltetésre vonatkozólag, mert olyan jogi állapot, amilyen a hortobágyi legeltetésre nézve fent áll, a törvényben szabályozva nincsen, hanem azért is, mert ennek a szabályrendeletnek érvényessége éppen abból az indokból, m. kir. földművelésügyi miniszteri rendelettel a törvényhatóság további intézkedéséig fenntartott.

De tárgyi tévedés is forog fent, ami kitűnik abból, hogy a sérelmes rendelet az 1894. XII. t.-c. 1. §-ára hivatkozással mondja ki hatálytalannak a mi szabályrendeletünk azon intézkedését, amely szerint a legeltetési jognak, illetve kedvezménynek másra átruházása kihágást képez.

A hivatolt törvényszakasz szerint mindenki csak a saját mezei földbirtokát használhatja szabadon, tehát csak azon az ingatlanon való legeltetési jogát ruházhatja át másra, amely ingatlan, habár csak eszményi részek szerint is — az ő sajátja.

Itt azonban nem arról van szó, hanem egy ettől lényegileg különböző jogi fogalomról.

Az u. n. hortobágyi pusztá ugyanis Debreczen sz. kir. város, mint jogi személynek tulajdona. A város aztán kedvezményes legeltetési jogot nyújt ezen birtokán a saját lakóinak. Kimondja azonban, hogy ez a jog nem haszonélvezeti, hanem csak használati jogi: vagyis csak saját használatra korlátozza.

Nem az volt a célja a jog átengedésével, hogy ezáltal lakóit pár forint jövedelemhez juttassa, hanem hogy a marhatenyésztésre ösztönözze, s a marhalegeltetés fejlődését saját határában biztosítsa.

Az a Hortobágy tehát azoknak a lakóknak, kik ezt a kedvezményes legeltetési jogot idegenekre átruházták, még csak

eszményi részekben sem képezi tulajdonukat s így őket az 1894. XII. t.-c. I., II. fejezetében szabályozott legeltetési jog azon a területen nem illeti; ilyen jogot tehát másra át nem ruházhatnak.

Viszont amint a természetes személynek, vagy a jogi személynek is megvan az a joga, hogy bármely előnynyújtást bizonyos feltételekhez kössön, amely feltételeket az, aki az előnyt elfogadta, magára nézve az elfogadás tényével kötelezőknek ismerte. Így a mi legeltetési szabályrendeletünkben megállapított pénzbüntetés tulajdonképpen poena conventi onális jellegével bír s a mezőrendőrségi törvénybe éppen nem ütközik, amellyel fennállhat.

Hiszem, hogy a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi miniszter ur az itt kifejeztek megismerése után a város állat-tenyésztését komoly veszélyekkel fenyegető határozatát és rendeletét megfogja változtatni.

A földmivelésügyi m. kir. miniszter a felhozott erős argumentumokat méltányolva, a következő leiratot küldte a közigazgatási bizottsághoz:

15063 sz.
VI.—3

Magyar kir. földmivelésügyi Miniszter.

Klein Zsigmond és Meisels Samu tiszadadai, valamint Csóka József, özv. Meisels Arnoldné, Lichtschein Sámuel és özv. Ledig Lajosné debreczeni lakosok ellen jogosulatlan legeltetés, illetve legeltetési jogosultságnak tilalmazott átruházása miatt folyamatba tett ügyben 421/1904. sz. főispáni jelentéssel felterjesztett iratokat további szabályszerű eljárás végett mellékelten visszaküldöm. Egyben értesítem a közigazgatási bizottságot, hogy figyelemmel az 1904. évi május hó 21-én 2079 eln. 305/kb. szám alatt kelt feliratában foglaltakra, azon elvi álláspontom alapján, amely szerint a hortobágyi pusztán, mely Debreczen városának, mint jogi személynek tulajdona, a város lakóit a százados gyakorlat szerint nem a tágabb értelemben vett haszonélvezeti, hanem csakis a szorosán vett használati jog illeti meg, — az 1904. évi 46352/1904. számú harmadfoku intézkedést hatályon kívül helyezve, az alsófoku ítéletek újból való felülvizsgálatának eredményeképpen a belügy- és igazságügyi miniszter urak véleményének meghallgatása után a következőképpen határoztam:

A közigazgatási bizottságnak 1904. évi február hó 5-én 100. sz. alatt kelt másodfoku ítéletét és a város rendőrkapitányának 1903. évi december hó 9-én 363. sz. alatt kelt elsőfoku ítéletét az egész eljárással együtt megsemmisítem s a belügyminiszter ural egyetértőleg új eljárást rendelék el.

Mert a hozott alsófoku ítéletek a fennálló legeltetési szabályrendeletbe ütköznek, amennyiben a szabályrendelet III. 22. pontja szerint a másodfoku eljárásra nem a közigazgatási bizottság, hanem a tanács illetékes, másrészt, mivel az eljárást kihágási hatóságok által formászerű kihágási ítéletekben kihágásokként minősített cselekmények a szabályrendelet I. sz. pontja alapján nem lettek volna minősíthetők szoros értelemben vett rendőri kihágásoknak, hanem az illetékes közigazgatási hatóságok által csakis „poena conventionalis” jellegű pénzbírsággal lennének sújthatók.

Budapest, 1908. évi április hó 12-én.

A miniszter helyett:

Ottlík József,
államtitkár.

*

A közigazgatási bizottság f. hónap 5-én tartott ülésében a következő határozatot hozta:

Ezen 15063/VI.—3. szám alatti miniszteri határozat tudomásul vétetvén, az összes iratok a legeltetési szabályrendelet III. 22. pontja szerint I. fokban illetékes rendőrkapitányságnak az eljárás céljából kiadni rendeltetnek.

Közművelődés.

A parlaghi templom.

A muzeumok és könyvtárak orsz. Főfelügyelősége 1905. évi egyik leiratában Debreczen város megírandó monografiája szempontjából a városi muzeum feladatai, még pedig városi segélyből teljesítendő feladatai közé sorozta a Debreczenhez tartozó elpusztult falvak templomalapjainak kikeresését. A muzeum már tavaly kiásatta a váradi Regestrum által 1220-ban említett zámi apátság templomának egy részét. A jövő héten pedig ez ősrégi templom helyét egészen felkutatja. Ezenkívül az idei munkarendbe fölvette a parlaghi templom-domb megásatását is s azt az elmúlt héten foganásította, Parlagh-falva, Hidvéger, Miklós és József mostani bérletén feküdt; maga a templom-hely a sámsoni vasut közvetlen közelében, ettől északra 48 lépés távolságra, a 15·7 kilométert jelző oszloppal szemben van, három vadkörte fa által beárnyékolva s temérdek tégladarab által megjelölve.

Három napi munka után sikerült a templom apsisának, valamint északi és nyugati falai egy részének alapzatát kibontani s ily módon megállapítani a templom építészeti stílusát, méreteit s hozavetőlegesen építési idejét is. Epen ez volt az ásatás tulajdonképeni feladata. Mert az ilyen pusztá-templomhelyektől régiségi leletek alig remélhetők, amiatt, hogy kincskeresők hajdan is, újabb időben is gyakran feldúlták a templom környékét.

A parlaghiak tekintélyes csucsives (gothikus) izlésű templomban ájtatoskodhattak. Egy hajós templomuk 9·80 m. széles s 26 méter hosszú volt. A szentély a nyölcshög, három oldalával záródott. A sarkokat, valamint a főfalakat is egymástól 2·40 m. távolságban, 1·30–1·50 m. nyire kiugró pillérek támogetták.

Mínthogy az apsis kibontásánál egy másik csucsives-kori templom falaira bukkantunk, amelynek elébb kellett épülnie, hihetőleg a csucsives kor elején, a XIII. század második vagy a XIV. első felében: a parlaghi második templom keletkezését a XV. századra tehetjük. Sirböltöt nem találunk benne. De a feldult csontvázak mutatják, hogy állandó temetkező hely volt. Bizonyosan a gazdag Parlaghi család építette, amelynek tagjai közül Pál, Csépanfia és Nagy András már 1322-ben szerepeltek. A XVI. század derekán a Parlaghiak Debreczen környékén a legvagyonosabb földesurak közé tartoznak. Parlaghon kívül birtokosok Angyalházában, Nádudvaron, Püspökladányon, Monostoron, Sámsonban, Zeleméren, Mező-Szent-Miklóson és másutt.

Parlagh ugyanakkor 32 adózó portát számláló derék község mintegy 500 lakossal. 1572-ben már csak 46 család lakik benne. Attól fogva egyre hanyatlik, néptelenedik. 1578-ban, 1594–1600 közt pusztán áll. Majd elfutott lakosai megint megülik 1640-ben még predikátora van. De az ottani jobbágyok közül többenbéköl töznek Debreczenbe, ugy 1660 után már végképen elpusztul és üresen marad. Urai is mások már ekkor. A Parlaghi családot R. osályi Kunok, Dengelegiek, Cseleyek, Darányiak, Kemeceiek és Csákyak váltják fel. 1669-ben mint praediumot szerzi meg zálogjogon Debreczen városa. Egy része pedig Hadház birtokába jut.

Hirek.

— Gyászrovat. Mély részvéttel és benső megilletődéssel vettük lapunk zártakor a szomorú hírt két nyugalmazott volt tisztársunk haláláról. Az egyik elhunyt *Kálmánchey* Móric ügyvéd, nyug. mezőrendőrkapitány, ki ugy a hivatalos, mint a társadalmi életben nagy tevékenységet fejtett ki. Munkás élete a közügyek szeretetében telt el, éppen azért halálát nemcsak kiterjedt, családja gyászolja, hanem egész társadalmunk is. A másik halott *Erdélyi* István nyug. tb. rendőrkapitány, városunk törvényhatósági bizottsági tagja, ki mig nyugdíjba nem ment, buzgó tevékenységével végezte hivatalos kötelességeit... Temetésük ma délután 3 órakor lesz... Nyugodjanak békében!

Két tisztársunk elhunytáról szóló gyászjelentés így hangzik:

Mély fájdalommal jelentjük, hogy Kálmánchey Móric ügyvéd, a debreczeni ügyvédi kamara pénztárnoka, Debreczen sz. kir. város nyugalmazott mezőrendőrkapitánya életének 63-ik, boldog házasságának 38-ik évben f. évi május hó 7-én délelőtt 9 és fél órakor rövid szenvedés után elhunyt. Kedves halottunkat f. évi május hó 9-én délután 3 órakor a Rákóczi-utca 7-ik sz. háznál a ref. egyház szertartása szerint tartandó rövid ima után, a Kossuth-utcai temetőben helyezzük örök nyugalomra, mely végtisztességtételre elhunyt kedves halottunk rokonait, barátait, kartársait és ismerőseit bánatos szívvel meghívjuk. Debreczen. 1908 május 7-én. Bánatos özvegye: Kálmánchey Mórincné Bakhó Erzsébet. Gyermekai: Irén férjével dr. Tüdős Jánossal s kis leányukkal Klárikával, Zoltán nejével Lassgallner Elzával, Erzsike férjével dr. Olchváry Lászlóval, Katinka. Tesvére: Kálmánchey Rudolf nejével és gyermekeivel.

*

A legmélyebb fájdalomtól leroskadva tudatjuk, hogy forrón szeretett, felejtethetlen gondos jó apánk, nagyapánk és apósunk Erdélyi István nyug. rendőrkapitány, városi törvényhatósági bizottsági tagnak életének 58-ik évében folyó hó 7-én éjjel 1 órakor váratlanul történtgyászosan elhunyt. A feledhetetlen kedves halott földi maradványait f. hó 9-én, szombaton d. u. 3 órakor a Teleki-utca 10. számú háznál a ref. egyház szertartásai szerint tartandó gyászima után a Kossuth-utcai temetőben fogjuk örök nyugalomra tételni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonait, tisztársait, barátait és ismerőseit bánatos szívvel meghívjuk. Nyugodjék csendesesen! Áldás és béke hamvaira. Gyermekai: Erdélyi Erzsike férjével Ungváry László uradalmi intézővel és gyermekeik. Erdélyi Sándor százados, hadbíró, Erdélyi Teréz, Erdélyi Rózsika férjével dr. Rácz Károly járásbíróval és gyermekök. Erdélyi Béla m. kir. honvédhadnagy. Unokái: Ungváry Lacika, Bözsike és Irénke, Rácz Margitka, számos rokonok nevében is.

— **Kinevezés.** Weszprémy Zoltán főispán Harsányi Imre végzett joghallgatót a városhoz díjtalan közigazgatási gyakornokul nevezte ki.

— **A közigazgatási bizottság ülése.** Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottsága f. hónap 5-ikén tartotta rendes havi ülését, melyen jelen voltak Weszprémy Zoltán főispán elnöklésével Kovács József polgármester, Fejér Ferenc dr., Fauszt Elek, Csánky Viktor, Juhász Ignác, Gáthy Bálint, Magoss György dr., Rickl Antal, Balkányi Miklós dr., Tüdős János dr., Bészler Károly, Király Gyula, Tüdős Kálmán dr., Tóth Emil dr. és Szabó Elek tb. aljegyző.

Első tárgy volt a polgármesteri jelentés. A rendőrség letartóztatott lopásért 4, rendőri kihágásért 238 egyént. A városról eltoloncoltatott 26 egyén, a városon keresztül 45, kiutasított kényszerutlevéllel 23 egyén. Iparengedélyt 54-et adott ki a rendőrség és ezen címen 630 kor. folyt be a házipénztárba. A katonai létszám áprilban 3367 ember volt. A fősorozást ápril 6—10 napokon tartották meg. Besoroztak 181 hadkötelest.

Adó. Egyenes adóban befolyt 84.277 kor., hadmentességi díjban 212 kor., bélyegjövedékben 125.471 kor., jogilletékben 47.381 kor., díjjövedékben 1945 kor., dohányjövedékben 178.947 kor., határvámjövedékben 14.695 kor., fogyasztási és italadóban 25.978 kor.

Tanügy. A tanfelügyelő bejelenti, hogy a kultuszminiszter az iparos tanonciskolának a legszorgalmasabb tanuló jutalmazására 100 kor. és a legjobb rajztanuló jutalmazására 50 korona jutalomdíjat engedélyezett. A tanyai iskolák közül a belső ohatiba 68, ismétlő 23, a halápiba 59, ismétlő 15,

az ondódiba 83, a nagycesereibe 85 és a paci iskolába 37 mindennapi tanuló iratkozott be. Jelenti végül, hogy az elkészült tanyai iskolákat az állam átvette.

Egészségügy. A közegészségügyi viszonyok a főorvos jelentése szerint ápril hóban kedvezők voltak. A piacvizsgálatokat megtartották. A rendőrség többféle élelmi szert elkobozott és több boltost és műhelytulajdonost megbüntetett. A születések száma 283, a halálozásoké 166. A természetes szaporodás ápril hóban 127, vagyis 166 százalék.

A por. Több felszólalás történt a por ellen, mely a városra nehezedik. A bizottság tudomásul vette a polgármester választát, melyben hangsúlyozta, hogy a városi tanács nem csak az utcák locsolásáról fog gondoskodni, de a porolajjal való kísérletezést is megkezdi már a napokban.

— **Uj posta.** Debreczen szab. kir. városban a Miklós-utca 44. számú házban „Debreczen 7“ elnevezéssel 1908. évi május hó 1-én postamesteri kezelésben csupán főlvételi szolgálattal működő postahivatal lépett életbe. Ezen postahivatal postai összeköttetését a Debreczen szab. kir. városban közlekedő posta körjáratok útján a Debreczen 2. számú posta-távirda hivatallal fogja nyerni. A posta hivatal a postatakarékpénztár közvetítő hivatala gyanánt is fog működni.

— **A debreczeni egyetem.** A debreczeni ref. presbiterium vasárnap tartott ülésében szóba került a debreczeni egyetem ügye is. Az egyház a létesítendő egyetem részére hajlandó 100.000 koronát vagy egy összegben lefizetni, vagy annak évi 5000 korona kamatját biztosítani, valamint telkeket ad az egyetem céljára a tulajdonát képező telkekből. A presbiterium kimondta, hogy az egyházkerületi közgyűlés döntéséig határoz, nem hanem az ügyet átadja a főiskola igazgatótanácsában ülő presbitereknek, hogy az igazgatótanácsal egyöntetűen járjanak el.

— **A hortobágyi sáskák.** A városi tanács folyó hónap 4-ikén tartott ülésében a Hortobágyon esetleg jelentkező sáskák irtására az előkészületeket elrendelte.

— **A jog- és pénzügyi bizottságból.** A jog- és pénzügyi bizottság f. hónap 4-ikén tartott ülésében foglalkozott Köblös Mihály Kigyó-utca 6. sz. lakos ajánlatával, melyben házának megvételét kéri, vagy épületi engedélyért folyamodik. Miután ezen házastelekre szükség lesz utcaszélesítés nézőpontjából, a bizottság felkéri a tanácsot, hogy bocsátkozzék alkudozásba a tulajdonossal.

— **Szanatorium alapítvány.** Özv. dr. Rotschnek V. Emilné, mint a József főherceg szanatorium debreczeni fiókjának elnöke azon kérelemmel fordul a városhoz, hogy létesítene egy ágyalapítványt a békésgyulai szanatóriumban. A jog és pénzügyi bizottság a kérelmet áttette véleményadásra a kórházi bizottsághoz.

— **Kitüntetett cselédek.** A földművelési miniszter Nádasdi József, Milli András, Kozma Bálint és Gyöngy György gazdasági cselédeket 100—100 korona jutalomban és elismerő oklevélben részesítette.

— **Uj könyv.** Debreczen sz. kir. város érvényben levő szabályrendeleteinek első kötete már kikerült a sajtó alól, most pedig a városi tanács kiadta az érvényben levő ügyviteli és szolgálati szabályzatok kötetét. Ugy az első, mint a most megjelent második kötetet lapunk felelős szerkesztője rendezte sajtó alá. A legközelebb megjelent harmadik kötet fogja tartalmazni a csatornázási és vízvezetési szabályrendeletet, továbbá az új szervezeti szabályzatot, a szegényügyi, bérkocsi, közlisztasági és közegészségügyi szabályrendeleteket, természetesen akkor, ha azokat a közgyűlés elfogadja és a kormányhatóság jóváhagyja.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizető. A helyi lapok bőségesen foglalkoznak az esküdt bíróság dolgaival, így tehát nekünk felesleges a tárgyalásról írni.

F. Szatmár. Becses levelét megkaptam. Sok megszívlelni való dolog van a sorokban, melyekre csak annyit jegyzek meg, hogy az önzetlen küzdelem még nagyobb értékű, mint mikor csak az én áll előtérben. A faültető igen sokszor nem éri meg a gyümölcsöt, de azért örömmel oltogatja a csemetéket. Azt hiszem, hogy a nyár folyamán elvállalt magánmunkáim befejezésével személyesen is megbeszélhetünk sok dolgot.

Tisztviselő. Nem egyszer említettem már e helyen, hogy azzal a kérdéssel egyideig nem kívánok foglalkozni. Nézetem szerint az ügy most jó kezében van és nemsokára a közgyűlés elé kerül. Ha a tervezet nem fog megfelelni a várakozásnak és méltányos óhajásoknak, mi leszünk az elsők, kik állást fogunk ellene foglalni. Ok nélkül és előre azonban zajt nem csinálunk annyival kevésbé, mivel meg vagyunk győződve, hogy ezen sokáig húzódó ügy megoldása mindnyájunkra megnyugtató lesz.

Sz. Sándor Szabadka. Most van tárgyalás alatt. Jóváhagyása valószínűleg megtörténik még a nyár folyamán.

R. Szeged. A cikkelyt köszönettel vettem és amint magánlevélben jeleztem, annak idején közölni fogom.

Gazda. Az eszme nem rossz, a hang azonban sértő egyesekre. Ily hangon nem győzünk meg senkit. Mivel pedig elvünk a tisztességes írásmód, a beküldött cikkelyt csakis megfésülve és szebb köntösben közölhetjük. A cikkelyt kivételesen egy hétig megőrizzük.

Hirdetések.

!! MEGJELENT !!

□ A VÁROSI TANÁCS KIADÁSÁBAN □

DEBRECZEN SZAB. KIR. VÁROS ÉRVÉNYBEN LÉVŐ SZABÁLYRENDELETEINEK GYŪJTEMÉNYE.

Az 564 oldal terjedelmű vaskos kötet ára

2 KORONA.

Kapható a városi könyvnyomda-vállalat írodájában. **Kossuth-utca, városház-épület.**

132. vrs.
1908.

Hajdúvármegye és Debreczen sz. kir. város főispánja.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város törvényhatóságánál megüresedett s ezen pályázati határidő lejártá után tartandó legközelebbi törvényhatósági bizottsági rendes közgyűlésen választás útján betöltendő, rendőrfogalmazói, gyámpénztári ellenőri, mezőbiztosi és polgári biztosi állásokra ezennel pályázatot hirdetek.

A rendőrfogalmazói állás évi 1800 korona fizetés és 400 korona lakbérből, a gyámpénztári ellenőri állás évi 1800 korona fizetés és 400 ko-

rona lakbérből, a mezőbiztosi állás évi 1800 korona fizetés és 300 korona lakbérből, a polgári biztosi állás évi 1400 korona fizetés és 200 korona lakbérből álló javadalmazással van egybekötve. A mezőbiztos azonban sajátjából tartozik szolgálati lovat szerezni és tartani.

A rendőrfogalmazói állásra pályázóknak az 1883. évi I. t. c. 3. §-ában körülírt minősítéssel, a gyámpénztári ellenőri állásra pályázóknak az 1883. évi I. t. c. 18. §-ában körülírt minősítéssel, a mezőbiztosi és polgári biztosi állásokra pályázóknak az 1883. évi I. t. c. 19. §. 2-ik bekezdésében körülírt minősítéssel kell birniok.

Felhivom mindazon magyar állampolgárokat, kik a fenti minősítést kimutatni képesek s ezen állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy minősítésüket igazoló okmányaikkal, vagy azok hiteles másolataival, továbbá az eddigi szolgálataikat igazoló bizonyítványaikkal felszerelt s szabályszerűen fölbélyegzett pályázati kérvényeiket hozzam, mint a kijelölő választmány elnökéhez folyó évi május hó 20. napjának délután 5 órájáig annyival is inkább nyujtsák be, mert a későbbben érkező pályázati kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Ez alkalommal választás folytán esetleg megüresedendő állásokra is pályázat nyittatik.

Debreczen, 1908 május 1.

Weszprémy Zoltán s. k.
főispán.

5/1908.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen szabad királyi város közönsége által felállítandó Kossuth Lajos-szobor tervezése s kivitelére pályázat hirdettetik.

A pályázatban csak magyar állampolgárok vehetnek részt.

A szobormű kiviteli költsége 150,000 koronát meg nem haladhat.

A pályadíjak hűvelkesők:

I-ső díj: a kivitellel megbízás.

II-ik díj: 6000 korona.

III-ik díj: 3000 korona.

Ezenkívül fentartja a szoborbizottság magának azt a jogot, hogy a pályaművek közül 1000—1000 koronáért kettőt megvehessen.

Az első díj csak abszolút becsü műnek íteltetik oda; a II. és III. díj azonban az aránylag legjobb pályaműnek minden körülmények között ki fog adatni.

A pályaművek 1909. évi május 15. déli 12 óráig nyujtandók be Debreczenben, a szoborbizottsághoz.

A részletes pályázati feltételek, valamint a Nagytemplom előtti tér helyszínrajza, mely téren a szobor elhelyezendő, a hivatalos órák alatt a városi mérnöki hivatalban (Simonffy-utca 2/b. II. emelet 12. szám) megtekinthetők és díjmentesen megszerezhetők.

Minden pályázó pályaművének benyújtásakor köteles írásban kijelenteni, hogy a pályázati feltételeket ismeri s magára kötelezőnek elfogadja.

Kelt Debreczen, 1908 május hó 2.

A szoborbizottság.